Datum

30 augustus 2022

Onderwerp	Uw kenmerk	Aantal bijlagen
Clarissenklooster Megen	PDMS	0

Wat adviseert het college te besluiten?

1. *Een lening van € 275.000,00 te verstrekken aan de Clarissen te Megen (Klooster Sint Josephsberg) met een looptijd van 20 jaar;*
2. *En voor een periode van 20 jaar een subsidie van € 19.000,00 per jaar te verstrekken aan de Clarissen te Megen (Klooster Sint Josephsberg) voor het leveren van een maatschappelijke bijdrage in de vorm van educatie en opvang.*
3. *Motie Clarissenklooster Megen (22-028) als afgedaan te beschouwen.*

Wat is de aanleiding voor dit advies?

Korte terugblik op het proces:

Klooster Sint-Josephsberg van de Orde der Clarissen is het oudste nog bewoonde clarissenklooster van Nederland. Aanvankelijk woonden de clarissen in Boxtel, maar na de Tachtigjarige Oorlog verbood de protestantse overheid de uitoefening van de katholieke godsdienst. Op zoek naar een veilige plek om het katholieke geloof in vrijheid te kunnen beleven, vonden zij een toevlucht in het vrije graafschap Megen.

In de afgelopen driehonderd jaar stonden de clarissen vaak voor uitdagingen en dat staan ze nog steeds. Secularisatie en ontkerkelijking manifesteren zich sterker. Ook het maatschappelijk leven verandert. Waardensets die eens vanzelfsprekend waren in de samenleving, zijn verschoven.

In deze dynamiek constateerden de clarissen dat ze hun spiritualiteit actiever en uitdrukkelijker gestalte moeten geven: uitdragen wat hun betekenis en bijdrage is in de huidige en in toekomstige samenleving. Maar het blijkt steeds lastiger om voldoende inkomsten te genereren om het monumentale kloostercomplex te onderhouden en leefbaar te houden.

Vanuit de communiteit van zusters is een proces gestart om te werken aan een duurzame toekomst. In januari 2018 presenteerden de zusters hun visie 'Bouwen aan een duurzaam clarissenleven'. In november 2018 tekenden vervolgens de gemeente Oss, de zusters clarissen, de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) en de provincie Noord-Brabant gezamenlijk een intentieovereenkomst. Hiermee gaven de partijen aan dat zij een groot belang zien in een duurzame toekomst van het klooster.

Op basis van de intentieovereenkomst ontwikkelden de clarissen met hulp van een procesbegeleider een investeringsplan en een businesscase. De businesscase sluit, maar het investeringsplan kende – na bijdragen vanuit de KNR en het Bisdom – nog een tekort van € 1.4 miljoen.

Op basis van de provinciale regeling 'Erfgoedfabriek' besloot de Provincie tot een eenmalige financiële bijdrage van € 750.000,00 onder voorwaarde dat ook gemeente Oss financieel zou bijdragen met een bijdrage van €650.000,00.

In januari 2022 stelde de gemeenteraad van Oss het nieuwe Erfgoedbeleid vast. Dit beleid spreekt zich specifiek uit over de participatie van de gemeente in vastgoedeigendom van anderen: *'de eigenaar staat aan de lat voor het onderhoud en (her)bestemming van een monument. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol, maar nadrukkelijk niet de rol als (co)financierder'*.

De gemeente Oss heeft wel een subsidieverordening voor de in stand houding van gemeentelijke monumenten, maar het Clarissenklooster is een Rijksmonument. Hiervoor kan de gemeentelijke subsidie en bijbehorende toetsing niet worden ingezet.

De gemeente Oss oordeelde dan ook in het huidige beleid géén grondslag te vinden voor financiering van het investeringstekort van de zusters Clarissen. Dit werd gecommuniceerd met alle partners uit de intentieovereenkomst.

Recente ontwikkelingen:
Op 15 maart 2022 ontving uw gemeenteraad een brief van de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant met daarin de oproep om de mogelijkheid voor een financiële bijdrage in het investeringsplan van de clarissen te Megen opnieuw te bekijken.

Naar aanleiding van deze brief heeft uw gemeenteraad in juni van dit jaar twee moties aangenomen waarin het college van B&W werd gevraagd om opnieuw in gesprek te gaan met de intentiepartners en te zoeken naar mogelijkheden voor een financiële bijdrage. In het politiek debat werd gesproken over het koppelen van een maatschappelijke tegenprestatie aan een eventuele financiële bijdrage. Ook werd gesproken over het willen en moeten voorkomen van een precedent.

In de periode tot aan het zomerreces zijn afzonderlijke gesprekken gevoerd met de gedeputeerde en met de zusters Clarissen. Op basis van een aangepast investeringsplan en een geactualiseerde businesscase is vervolgens gesproken met alle intentiepartners.

In het aangepaste investeringsplan hebben de zusters Clarissen ervoor gekozen de aanleg van een brug en de restauratie van de schuur uit het plan te schrappen. Door de gestegen bouwkosten, was de bouwraming fors opgelopen. Door twee onderdelen uit de bouwraming te schrappen, bleef het nog te financieren bedrag van € 1.4 miljoen gelijk.

Op verzoek van de gemeente Oss hadden de zusters Clarissen ook nagedacht over mogelijkheden om een maatschappelijke tegenprestatie te leveren voor een financiële bijdrage. Zij zien de volgende nog uit te werken opties:

- Educatie rondom het voedselbos (duurzaamheid)
- Aanvullende werkplaatsen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt
- Actief opvang aanbieden in vorm van ‘sabbat’ voor vluchtelingen en anderen ‘in nood’.

Op basis van de geactualiseerde cijfers en de geformuleerde tegenprestatie heeft de gemeente Oss in het overleg met de intentiepartners aangegeven een bijdrage van € 150.000,00 in overweging te willen geven aan uw gemeenteraad. Daarmee bleef een financieel tekort van € 500.000,00 bestaan. Door de provincie Noord-Brabant was bij herhaling aangedrongen op een dekking vanuit *Ruimte voor Ruimte* middelen van de gemeente Oss. Vanuit de gemeente Oss hebben wij nogmaals aangegeven dat deze dekkingsbron voor ons onbespreekbaar is, omdat daarmee twee afzonderlijke dossiers op een oneigenlijke manier samen worden gebracht. In het overleg met de intentiepartners is

geconcludeerd dat het resterende tekort van € 500.000,00 dan opgebracht zou moeten worden door de intentiepartners gezamenlijk. In de weken die volgden is daarbij (onder voorbehoud van bestuurlijke goedkeuring) de volgende verdeling ontstaan:

- € 250.000 voor de religieuze partners
- € 250.000 voor de betrokken overheden met een gelijke verdeling, dus € 125.000 voor de provincie Noord-Brabant en € 125.000 voor de gemeente Oss.

Samengevat is - op basis van de door uw raad ingediende en aangenomen moties - daarmee aan u de vraag om een lening te verstrekken aan de zusters Clarissen te Megen voor een bedrag van € 275.000,00 met een looptijd van 20 jaar. En hierbij de rente en aflossing te vergoeden door eenzelfde jaarlijkse bijdrage van € 19.000,00 voor de te leveren maatschappelijke tegenprestatie.

De financiële constructie in de vorm van een lening heeft een aantal redenen:

- We willen voorkomen de gemeentelijke bijdrage kwijt te zijn als de zusters de aankomende 20 jaar het klooster verlaten en het klooster wordt verkocht (wij zijn immers geen eigenaar);
- Het voorkomt precedentwerking. Door een maatschappelijke tegenprestatie van de zusters te vragen, kan een gemeentelijke bijdrage van €19.000,- worden geoorloofd (de hoogte van dit bedrag en de te leveren prestatie van de zusters is in evenwicht met de subsidies die reeds door de gemeente worden verstrekt aan partijen die een maatschappelijke prestatie leveren);
- Het zorgt ervoor dat er geen conflict ontstaat met het recent vastgestelde erfgoedbeleid. We dragen bij op grondslag van een maatschappelijke tegenprestatie, niet direct op basis van erfgoedwaardering;
- Dit laat ruimte om de Motie Helderheid financiële participatie erfgoed (22-030) uit te werken, zonder vooraf de keuze te maken om vanuit erfgoedoogpunt te participeren in de financiering van het Clarissenklooster.

Welk resultaat willen we bereiken?

We willen het bijzondere refugieklooster met een nog actieve kloostergemeenschap een kans geven te blijven voortbestaan in Megen. Het klooster neemt een unieke plek in het recreatief toeristisch profiel van Megen in. Bezoekers kunnen kortere of langere tijd deelnemen aan het duurzame kloosterleven. Voor vluchtelingen die op zoek zijn naar een periode van sabbat vormt dit refugieklooster een veilige plek om tot rust te kunnen komen. Daarnaast levert de

kloostergemeenschap educatie aan kinderen en volwassenen en biedt het werkervaringsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Welke argumenten zijn er voor dit advies?

1.1 Behouden van een levende kloosterorde voor Megen

Met het verstrekken van een lening worden de zusters Clarissen in de gelegenheid gesteld om hun investeringsplan uit te voeren en daarmee een duurzame toekomst te borgen in Megen. Door het verstrekken van deze lening wordt tevens een forse bijdrage van de provincie Noord-Brabant zeker gesteld, evenals een bijdrage vanuit de religieuze partijen (KNR, Bisdom) en een bijdrage vanuit de gemeenschap van Megen zelf.

1.2 Behoud van recreatieve aantrekkingskracht van Megen

Het klooster en de zusters Clarissen versterken het bijzonder toeristisch aanbod in Megen. De mogelijkheden voor korter en langer verblijf (aantal gastenkamers) worden uitgebreid.

2.1 Maatschappelijke tegenprestatie

De maatschappelijke tegenprestatie die wordt geleverd in de vorm van educatie, werkplekken voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en een opvangmogelijkheid voor vluchtelingen en anderen 'in nood' in de vorm van een sabbat is van toegevoegde waarde voor onze gemeenschap. De voorgestelde vergoeding op basis van de maatschappelijke tegenprestaties staat in verhouding tot andere vergoedingen/bijdragen/subsidies die de gemeente Oss voor vergelijkbare prestaties geeft. Er is in die zin geen sprake van precedentwerking.

Wat zijn tegenargumenten of risico's?

Gelet op de lange looptijd van dit dossier en de vergaande gesprekken met alle intentiepartners, betekent het niet honoreren van de gevraagde financiële bijdrage door één of meerdere van de intentiepartners een breuk in het vertrouwen en een onuitvoerbaar investeringsplan van de zusters Clarissen.

Waar moeten we rekening mee houden?

a. Financiën
De annuïtaire lening wordt verstrekt tegen een rentepercentage van 3,28% met een looptijd van 20 jaar. De vergoeding voor de maatschappelijke tegenprestatie wordt toegekend met dezelfde looptijd als de lening.

De gemeentelijke bijdrage van €19.000,- die jaarlijks wordt uitgekeerd en een looptijd heeft van 20 jaar, wordt verwerkt in de Programmabegroting 2023-2026.

b. Communicatie
We informeren de intentiepartners, zijnde de zusters Clarissen, de KNR en de Provincie Noord-Brabant actief over uw besluit.

c. Uitvoering
De uitwerking van lening en subsidie zal de komende maanden met de zusters Clarissen gemaakt worden.

d. Overlegd met
Wij hebben overleg gehad met de intentiepartners, zoals eerder aangegeven. Daarnaast is er intern overlegd en afstemming geweest met de afdelingen Financiën & Control, Mens & Maatschappij en Communicatie.

Samenvatting
De gemeente Oss wil het bijzondere refugieklooster met een nog actieve kloostergemeenschap een kans geven te blijven voortbestaan in Megen. De vraag aan het college van B&W en de gemeenteraad is om een lening te verstrekken aan de zusters Clarissen te Megen en hierbij de rente en aflossing te vergoeden door een jaarlijkse bijdrage te geven voor de te leveren maatschappelijke tegenprestatie.